

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

 Pesten házhozordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fel évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

 Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül
egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.

A tanügyi értekezlet.

A nm. helytartó tanács helybenhagyólag válaszolt az „Israelita-Magyar-Egylet“ azon kérelmére, hogy iskoláink előljárói, igazgatói és tanítói, iskoláink szükségéről tanácskozzanak, Pesten országos conferentiát tarthassanak.

Magunktól függ tehát csak, hogy e conferentia eredménye minél nagyobb, minél üdvösebb legyen.

E conferentiától egyaránt sokat várhatnak a községek, és a tanítók.

Mi először is a községeket illeti, félreismerhetlen jelenség az, hogy a községi autonomia leggyakrabban az iskolában van veszélyeztetve, mert ezen intézménye hitközségeinknek legközelebb érdeklí az országos kormányt, mely bizonyos mértékig legalább egyformaságot kíván, s tehát természetes, hogy a hitközségeknek és tanítóknak e téren való véleménykülönbsége leggyakrabban idézi elő a világi hatóságok közbenjárását.

Másrészt kétségtelen az is, hogy azon szabályok, melyeket a kormányhatóságok népiskoláink számára a mult évtizedben megállapítottak, és részben még most is követnek, csak igen csekély mértékben felelnek meg azon igényeknek, melyeket a vallásos zsidó egy hitfelekezeti tanoda iránt rendszerént formál; hogy nem fordítatott mindig kellő gond azon tanulmányokra, melyek hitünk alapját képezik; s innen azon ellenszenv, melynek következtében sok szülő gyermekét a néptanoda látogatásától elvonja, mely itt ott még ma is életnedvet kölcsönöz a magyarhoni izraeliták műveltségi állapotával összhangban már régen nem álló chédereknek.

De ha elfogulatlanul tekintjük a dolgot, csakugyan be kell vallanunk azt is, hogy az iskolai előljáró nem lehet csalhatatlan tekintély, melynek rendelkezéseiben feltétlenül megnyugodhatnék az államkormány, s hogy viszont a tanítónak épen buzgalma az iskolaügy mellett, lehet tárgya a félremagyaráztatásnak, indoka a község és tanító közötti legelkeseredettebb ellenségeskedésnek.

Meg vagyok győződve arról, hogy a tanügyi értekezlet a hitközségek iskolai előljáróinak nehéz hivataluk el látását tetemesen könnyítendő, mert az itt annyi szakférfiu által megállapítandó elvek oly tekintélylyel birandának, melynek mind az előljáró, mind a tanító előforduló véleménykülönbségeknél magát méltán alávetheti, s így

elője vétetnék az örökös panaszoknak, és vizsgálatoknak, melyek ugy a vizsgáló hatóságra, mint a községekre és tanítókra nézve is csak egyaránt kellemetlenek lehetnek; mit annival is inkább remélhetünk, mert összes szakférfiaink véleménye bizonyára befolyással lesz magoknak a világi hatóságoknak rendelkezésére is, mire nézve csak biztató jelenség lehet azon készség, melylyel a nm. helytartó tanács a kért engedélyt szokatlan gyorsasággal adta meg.

De ha ettől eltekintünk is, beteg gyermekünk ágyához nem hívjuk-e össze az orvosokat, hogy tanácskozzanak a gyógyítás módjáról?

S az igazán zsidó szellemü hitközségnek, nem legkedvesebb gyermeke-e az iskola? S tagadhatjuk-e, hogy e gyermek beteg? Nincs-e itt is, ott is megbénítva egy egy tag? Nincs-e itt is, ott is megzavarva az öszhang a működő egyes szervek között? nem pótolja-e itt is, ott is görcsös rángatódzás az életvidor mozgást? S nem mulasztanak el tehát legszentebb atyai kötelességüket azon községek, melyek nem működnének közre, hogy összejöjjenek a szakférfiak, és tanácsot tartsanak a betegség okairól, az egészség helyreállításáról, és az életerős fejlődés biztosításáról? S mi okuk is lehetne e közreműködés megtagadására? — Csak nem szűkkeblü sokalása a 20 vagy 30 frtra mehető költségeknek, midőn a község saját édes gyermekének egészségéről van szó!

Nincs kétségem benne, hogy a legkevesebb hitközség lesz olyan, mely e nézetet nem osztaná, és egy, vagy hol lehet több tanítóját ez értekezletre nem küldené; s hogy nem lesz iskolai előljáró, ki személyesen nem óhajtaná részt venni a tanácskozáso kban, véleményével és tapasztalataival előmozdítani iskoláink emelését.

Ep oly kézzel fogható a haszon, mely tanítóinkra háramolhatik ez értekezletből.

Statistikusok, természetbuvárok stb. évenként jönnek össze a föld valamennyi országából, saját szaktudományuk felett kieserélni véleményeiket, és ez összejövelelek kétségkívül kedvező hatással vannak magokra az illető szaktudományokra nézve. Nincs kétség benne, hogy hasonló hatással a tanügyre bizonyosan lesz a tanügyi értekezlet.

De különösen a mi viszonyaink között, mennyi nehézséggel nem küzd az izraelita tanító? A változott viszonyoknál fogva sok lett rossz, mi még pár

igen jó volt; a község, és még inkább az idő más tan-nyelvet, s részben más szellemet kíván a tanításban, — a tanközegek, a könyvek pedig nagyrészt a régiéek.

Tanítóink, kiknek a magyar nyelvet kellett az előbb német iskolákban behozniok, s különösen kiknek a kellő héber oktatást is ez új tannyelv igényeivel kellett össze-egyeztetniök, bizonyosan sokszorosan érezték hiányát a megfelelő tankönyveknek?

S vajon ki volna inkább hivatta arra, hogy az e részben követendő utat kijelelje, mint épen az ily tanítói gyűlekezet.

Mily könnyebbség volna az tanítóinkra nézve, ha ez értekezletben magok gondoskodhatnának oly tankönyvek szerkesztéséről, melyek az általok olyannyira érezt mindennapi szükségnek megfelelénéek?

Ha megemlítem még azt is, hogy ép ez értekezlet kívánatos alkalmul szolgálhat egy országos tanítói segélyegylet, és nyugdíjintézet alapítására, úgy azt hiszem, eleget mondtam arra nézve, hogy tanítóink saját érdekükben, mentül nagyobb számmal siessenek megjeleni április 27-én az „Izraelita-Magyar-Egylet“ termeiben.

Kétséggel, sok más nem kevésbé fontos, s nem kevésbé üdvös eszme fog megpendíttetni annyi kitünő szakférfiu gyűlekezetében, de az elmondottak is elégségesek arra, hogy mind a hitközségeket, mind a tanítókat az értekezlet fontossága és nagy horderejéről meggyőzzék.

Mezei Mór.

Még valami az olvasó-könyvről.

Minden tanító, ki a magyar nyelv terjesztésével foglalkozik, különösen pedig az, ki a magyar nyelvet sikerrel terjesztette is, kell hogy arról meggyőződve legyen, miszerént ez, jó olvasó-könyv nélkül majdnem lehetetlen. Ha azonban a tisztelt olvasó azt kérdezné: hogyan és mikép terjesztetett a magyar nyelv eddig? arra fájdalom azt kell válaszolnom, hogy a terjesztés nem oly mértékben történt, mint azt a kor és a szükség kívánja, de még oly mértékben sem, mint azt a szülők óhajtánák.

Nem tartozom azon emberek közé, kiknek szokásuk azt mondani: nekem e tekintetben, e tárgyban bizonyos és határozott elveim vannak, a nélkül, hogy azok valóban meggyőződésük szüleményei volnának; nem is azok közé, kik opponálni, vagy ellenkezőleg mások gondolatait más szavakkal ismételni szeretik; én csak a magam és velem összeköttetésben álló ügytársaim tapasztalatai után ítélvén, meggyőződéseim szerint fejezem ki azon óhajt, hogy egy jó olvasó könyvre, mely a tanítványnak a tanulást és a tanítónak a tanítást könnyítse, tegyünk szert. Hogy azonban ilyen könyvre szert tehessünk, hogy ez a könyv ne legyen olyan, mely itt tetszik, amott pedig visszatetszik, hogy végre a valóban szent ügynek, a mennyire tőlünk telik, használjunk; kívánatos hogy egymást meghallgassuk, szükséges hogy a tárgyat tökéletesen megvitassuk, kell hogy egymáshoz közeledjünk.

A tárgy hirlapi megvitátását már csak azért sem tartom elégségesnek, mert tudom, hogy csak is hetenként megjelenő közlönyök állanak némikép rendelkezésünkre, már pedig „Hannibal ante portas!“ nekünk dolgoznunk és igyekeznünk kell, hogy az említett könyv még e nyáron elkészíttessék, különben ismét veszünk egy évet, a magyar nyelv általános elterjedését ismét egy évvel elnapoltuk.

Ezt pedig tennünk nem szabad! Kénytelenek leszünk különben későbbben kimondani a mea culpát, visszautasítás nélkül kell majd, hogy eltűrjük a méltó szemrehányást, melyet nagy mértékben megérdemlennettünk.

Ime azonban kínálkozik a hirlapi megvitátásnál sokkal célszerűbb alkalom! A nm. magyar királyi helytartó tanács az Izraelita-Magyar-Egyletnek egy tanítói konferenciának megtartására adott engedélyt.

Ezen engedély nézetem szerint azt mutatja, hogy a nm. magyar kir. helytartó tanács meg van arról győződve, hogy iskolánk tanrendszerében lényeges változtatások szükségesek, továbbá azt mutatja, mikép csak tőlünk függ, hogy ezen változások életbe lépjenek.

Jöjjünk tehát össze és hallgassuk meg egymást; hiszen van tárgy az említetten kívül elég, mely felett tisztába jönnünk szükséges.

Ne sajnáljuk az áldozatot, midőn az összejövetel üdvös eredményéért az utókor hálával fog nekünk tartozni, mert nekünk köszönendik a magyarhoni iskolák ujjaszülésétiket.

Tencer Pál.

A héber s a magyar nyelv.

Valahányszor hazánk szeretett nyelvének tanulmányozása a m. zsidóság között benső vagy külső mozzanatok által élénkebb lendületet vesz, hitsorsosink közül némelyek, kik a héber s magyar nyelvet egyaránt birják, az e két nyelv iránti hitfelekezeti s nemzetiségi lelkesedés által indítatva, nem csak azok tüzetesebb nyomozásával, hanem azzal is foglalkoznak, hogy a két nyelv között véleményük szerint létező közelebbi rokonságot kimutassák.

Mind a két nyelvben néhány szó esetleges hasonlúsága mint: lob s להב, pazar s פזר, kedv s קדוה stb. elegendőnek látszott előttök e két nyelv közelebbi fajrokonságának indokolására.

De ha ily ismérvek két nyelv rokonságának bebizonyítására elegendők volnának, akkor nem kevesebb joggal állíthatnók a német s héber nyelv rokonságát, mivel lausfen = לחש, Thurm = תרומה, Sand = אבנט az utolsót Adelung is Mithridates nevű munkájában egy származásúnak tartja — Erde = ארץ stb.! Mindenki, ki a nyelvészet terén csak félig-meddig jártas, ilyféle okoskodás, hogy ne mondjuk nevetségességét, de legalább alaptalanságát könnyen beláthatja. Hogy két nyelv fajrokonsága bebizonyíthatassék, mindenek előtt szükséges, hogy a két kérdéses nyelv főjellegeiben megegyezzek.

A keleti nyelvek — melyek közé a héber nyelv okvetlenül sorozandó — közös jellegeihez pedig tartozik: a) a sok torokbetű, b) a nevek him- s nőneműekre való felosztása, c) a sajátító azon sajátzerű képzése, misze-

rént a birtoknév a birtokosnévhez (nomen regens) szorosabban csatlakozik, d) hogy az igének csak két időforma mellett, a foglaló mód számára külön formája nincsen stb.*)

Már mind ennek a magyar nyelvben nyoma sem található, sőt az utolsó főjelleget tekintve, ép az ellenkezőt tapasztaljuk, t. i. a szokásos 6 időformánál még többet találunk.

A mondottakból világosan kitűnik, hogy legtávolabbról sem lehet szándékunk, a héber s magyar nyelv fajokonosságának eszméjét ezzel fölfríteni vagy támogatni. Ha pedig mindazáltal a következő sorokban megkísértjük a t. olvasót néhány, nem hasonhangzatu szón, hanem a két nyelv tanulmányozásával szorosabb kapcsolatban lévő képzőn alapuló hasonlatosságokra figyelmeztetni; ez egyedül azért történik, mivel azon reményt tápláljuk, hogy ilyféle észrevételek által magyarosodott tanodáinkban a héber nyelv tanítása s a biblia magyarrá való fordítása jóval előmozdíttatik.

A névelő ugyanis — hogy rendszeresen soroljuk elő szerény észrevételeinket — nem csak abban hasonló a *ה'היריעה*-hoz, hogy az a reákövetkező név nemére semmi befolyást nem gyakorolván, csupán a név által jelölt tárgyat közelebből határozza meg, hanem abban is, hogy a reákövetkező mássalhangzó mint a *ה'היר* után kettőzítve ejtetik ki, mint a fa (ugy hangzik, mint: affa), sőt a ragokkal összekapcsolva tettelesen ki is tétetik, mint: abban, arra, efféle stb.

A nemzetségi- s családnevek (nomina patronymica) a héber nyelvben י = i által képeztetnek, mint י = מצר = egyptom-i stb.

A személyes névmások sajátítója, valamint a birtokos névmások (casus genitivus pronominum personalium, et pronomina possessiva) mind a két nyelvben csupán az ige, a név s viszonyzóval összekapcsolva fordulnak elő, mint זכרני = emlékezzél rólam = gedanke meiner; ביתי = házam; עלי = reám, rajtam. Sőt még feltűnőbb az, hogy a birtokos ragoknál a birtok többese, valamint a magyarban, szintűgy szent nyelvünkben is י = i által képeztetik, hasonl. össze ביתך = házad; בית-יך = házaid, stb.

Az igenél több ilyféle jelenségre akadunk. Az ige ugyanis a személyragokkal egy szóba forr össze mint שמרתי = őriztem stb. A hifil-forma (verbum factativum) nemcsak hogy teljesen megfelel a műveltető igének, hanem az utolsóhoz hasonlólag át nem ható igéből

rendesen átható igéket képez, mint ישב = ülni, הושיב = ültetni, stb. Megdöbentető hasonlatosság a היה ige használata a „lenni“ ige használatával. היה t. i. mint „lenni“ ige, különféle viszonyaiban a) birást = haben, b) lételt = fein s c) valamivé válást = werden jelent. Ha a birtokos tulajdonító s a birtok alany- esetével (cum dativo personae, et nominativo rei) kapcsolatik össze „birást“ jelent, mint לאברהם היה צאן, „Ábrahámnak volt nyája“ stb.; ellenben a személy alany- esetével (cum nominativo personae) összekapcsolva, mind „lételt“ mind „valamivé válást“ jelenthet, p. איש היה = volt egy ember, האדם היה = Ádám lett. —

Nem lesz egészen érdekelni itten még azt is fölemlíteni, hogy a folyékony betűk (literae liquidae) közül a נ mint magyarban az n, az igenél kihagyatik, s a következő mássalhangzó kettőzítésével által pótoltatik, hasonl. össze: entem (entem helyett) s אנפל (אנפל helyett) stb.

Csodálatra méltó a héber nyelvben a viszonyzó képeztesése s a pontosság, melylyel általa a viszony jelöltek. De annál csodálatosabb a párhuzamos hasonlatosság, melyet a magyar nyelvben e tekintetben találunk p. מעלה = fölött, למעלה = fölé, מלמעלה = fölülről stb. Gesenius „Lehrgebäude der hebr. Sprache“ című munkájában majdnem elragadással jegyzi meg a pontosságot, melylyel a héber viszonyzó ragozásai által a viszonyt jelölheti és párhuzamul a héber מעל השלח-nal csak a francia „de sur la table-“ tudja felhozni. Ha Gesenius a magyar nyelvet érti, kétségkívül itt inkább alkalmat vehetett volna, a magyar nyelv tudását kitüntetni, mintsem „saraballa“ szónál, (l. Ges. hebr. u. chald. Wörterbuch sub v. סרבלין) melyet ő magyar szónak mond, de melyre mi legalább eddig még soha sem akadtunk. Gesenius a magyar nyelvet még egyszer említi. A magyar nyelv — ugymond — nem bír oly szavakkal, melyek két mássalhangzóval kezdődnek. Ilyen szavak — folytatja — más nyelvekből kölcsönözvők, s az által idomíttatnak át, hogy vagy egy magánhangzó tétetik eléjük, mint asztal (tótul: stol), így אפריון = φορσιον, (φοσιον = φοσιον-tól) vagy a két mássalhangzó közé tétetik egy hangzó, mint garas = Γρασφεν stb.

Végül még egyszer visszatérünk tulajdonképi tárgyunkhoz. A fenebb elősorolt megjegyzések számát még jóval növeszthetnők, ha nem kellene attól tartanunk, hogy akkor e lapok céljának már nem felelnénk meg. Ugyis csak a t. tanítókat és a héber s a magyar nyelv kedvelőit akartuk némely hasonlatosságra figyelmeztetni. אורי לחימיא ברמיא

Bánfi.

TÁRCA.

A magyar izraelita.

IV.

A „puskaporos“ zsidó. — Mily furesákat tudott mondani. — Nebizdrá bácsi, az öreg csósz. — Péntek délután. — Mit gondoljanak Cserjefalván? — Petákné asszonyom és Somfai Máté uram. — Capacitas vitalis. — Fekete posztó és pislogó

*) Ges. Gesichte der h. Spr.

més. — Zsidó öröm és fájdalom. — Özvegy és árva. — Béke poraira! —

Dinom-dánom után, temetni!

Tollam, szívem berzenkedik; bizalom és remény tölti el lelkemet s midőn feltámadást ohajtok, temetésről írjak? Ha már temetnem kell, miért nem már inkább azon elbitéleteket, melyek a zsidó életét tették keserűvé? Temetni, s különösen Jónást, kit én ugy szeretek, ki oly jóra való, vidám ember. Ha ezentul tollamra vagy ajkaimra veszem nevét, nem szabad, nem lehet többé nevetnem, mire oly könnyen fakasztá kedélyemet.

Mérges szelekben, maró fagyban, csattogó hidegben járta be a megyét. Verte az eső és süttött fejére a nyári nap izzó melege, de azért rózsaszín hangulata soha sem pártolt el tőle.

A merre járt ismerték már s jóformán arról számították már egyes falvakban a hetet, mikor a „puskaporos“ jelent meg zörgő szekeren a helységben.

Tréfás ember volt Jónás. Tanult emberséggel mindig valami szépet is tudott mondani a lányoknak vagy jó kedvében fránya dolgokat mesélt a paraszt-asszonyoknak, kik el nem tudták képzelni: azt a ménykü sok tollat minek vásárolja össze Jónás zsidó.

Minék? Hát puskapornak. Puskaport csinálnak most belőle a franciák. Azoknak küldi, kiktől ő meg a cifra, virágos kelméket kapja, mikért csaknem szívök szakad az eladókknak.

— Olyan lesz benne lányasszony akár a virágszál. Maga tartsa ide patyolat karját, hadd mérjek bőven. Ejnye, ejnye Éva asszony, igazán úgy beszél, mintha félre állna kigyelmeteknél az erszény szája. Kár azt oly szükre fogni, mikor úgy is van elég a tulipántosban. Megérdemli a Panni, dolgos, szemes, bekeresi busásan. Tudja Éva asszony olyat nem kínálok a mi nem jó; esztendők óta járok a portájára, tudom egyszer sem sajnálta meg hogy vett tőlem. No, no; látom már hogy kedvezni akar Panninak, meg is szalasztom kicsit a portéka szélét.

Furesa ötleteivel sorra megneveztette az embereket.

— Hát azt hallották-e már kigyelmetek, Pesten mit csináltak a télen?

— Valjon!

— Hogy a városba érek látom: csakugy éri egymást az utcán a fütött kályha. Az emberek meg, kik megfáztak melléje ültek, melengették magukat s mire fölengedtek, megint tovább szaladtak. Ez már aztán a város, másutt még a kemencében is alig van.

Elszidták, gólya hordja el a tempós Jónását, hogy akarná rászédni az ember fiát.

Vagy pedig odaállt az öregek közé.

— No, veszedelem éri a vendégfogadókat meg a kalaposokat egy csapásra.

— Hogy, hogy?

— Ugy, hogy találtak föl most egy masinát, a melynek három szája van. Az egyikbe elevenen dobják be a nyulat, a másikon nyomban fényes szörkalapnak, a harmadikon meg hatalmas pecsenyének jön ki.

Egy darabig összenéznek, aztán csak elnevetik rá magukat.

— Ejnye, erre amarra gézenguzza, milyen fogasokat füllet!

— Mondok még egyet, hanem ez igaz, olyan igaz, mint a milyen okos ember Ferenc gazda. Láttak már sokágu bicskát, ugy-e? Hogy ne láttak volna! olyan a miben van kanál is, no, a milyet a hosszú Lőrinc árult a cibaki vásáron. Láttam én most olyat, a milyen még nem volt ezelőtt. Van benne fésű, paropli, csizmakefe, meg köszörtök, aztán nincs nagyobb, mint egy — hogy is mondjam hamarjában — mint egy gyűszű.

Erre aztán harsogó kacaj tör ki. Ferenc gazda nagyot tít a Jónás vállára, odaszól a gyerkőcnek: egy hamvással abból a java sarjuból tegyen a bársony elé, hadd durkáljon benne az a „fél“ ló.

Aztán elszekerez a szomszéd faluba, megfordul a tanyákon, s viszi a hirt, tréfát és portékát házról házra.

Kukorica-szüret táján még a csősz-kunyhó előtt is megáll. Az egész uton nagyon zörgött a saráglya, mert nem nyomta semminémü teher. Látja ezt Nebizdrá bácsi, az öreg csősz, laposát sandalít a zsidóra, s aztán szó nélkül egy pár „gyenge“ csövet lekanyarít s az éhes saráglyába veti, míg kostolónak rózsapirostra sütt meg egyet a parázsszal égő dudva tövében.

— Zöld bársony a bundája, szőke a szakála, száz a szeme párja, most is rááll a kend szája! No találja ki hogy micsoda?

— Micsoda? Hát maga az Jónás gazda.

— Én ám. Kukorica, kukorica! Lássá kend, még ezt sem tudta.

— Igaz biz a. Nagyon „helyösen“ volt.

Jónás hála fejében két pakli masinát nyom a csősz kérges markába, mit az öreg Nebizdrá — ki csak taplóval szokta kigyújtani a csóvát, mint amolyan fényüzési cikket nagy köszönettel vett.

Pénteki delelés után rud mellé ragasztja a bársonyt, „közibe“ vág annak az egy lónak, s mielőtt beesteledik még beér a faluba, ott van udvarán s míg a le gényhetném, tizenkét éves Dóvedl fogja ki a gyors párát s a két kisebbik jól meghempereg a kocsin, s alulról forgatja föl a Ferenc gazda adta sarjut: az alatt Jónás már térdein táncoltatja a tizhónapos, mosolygó arcu picikét, ki apró vastag ujjával ugyancsak belekapaszkodik apja sűrű szakállába.

A hú Marjem kötényével törülgeti férje homlokát, s gyöngöden nógatja, hogy ideje lesz már elmenni a templomba, a deszka kerítésen elkopintotta Airen a zsidó harangszót. —

Isteni tisztelet után hosszan elenyelgett a balbószokkal, kik sürtin kísérik őt házába.

Kedélyes, élelmes, elmés, jószívű s különösen a kilében mint utolérhetlen „stüffer“, igen keresett, kedves ember volt.

A hét derekában voltak már, s Jónás még mindig nem jelent meg a szomszédos Cserjefalván.

Feltűnő dolog, miután Jónás olyan pontos mint az óra. Tán csak nem érte baj? Majd beállit holnap.

De lett abból holnap is, meg holnapután is, sőt kettőt is fordult a hét, Jónás még mindig odavolt.

Oda ám szegény, még pedig egészen.

Az Isten tudja hogyan jött, de a mijét rég fájlalta, feje egy napon ugy el kezdett zugni, hogy ágyba dőlt. Eleinte csak élcellettötte el a dolgot: a Frojem árendás lőrée helytelenkedik benne, vagy hogy a szelesi rabbi dróséja maradt a fejében. stb.

A fanyar mosoly meghazudtolá kendőzött humorát.

A baj komoly lett. Az izmos ember ereje fogyni kezdett, lélekzete elszorult. A helybeli sebész jól megpiócázta ugyan, eret is vágott a két karján, Petákné, a hires baba, nyüvetlen kendertett a kűszöbre, s háromszor olvasta le róla a nyavalyát. A ketségbeeső feleség még a babonához is folyamodott.

— Hernyó van a fejében, itt nincsen segítség, édes Jónásné; már csak magához veszi az Istenke. Így a jeles Petákné.

Tekintetes Somfai Máté uram, a sebész is lemondott róla, miután még kétszer ereszté véréit.

— A membrana phlogistica sanguinis azt mutatja: miszerint a causa inflammatoria immár legyőzhetlen stadiumba lépett, édes asszony. A Jónásban különben nagy a capacitas vitalis, tán még jobbra fordul a baj.

Nem fordult az többé jobbra.

Egy kis vártatva jöttek be egymásután a község vénei és irástudói, és elmondák fölötte a haldoklók imáját.

S mire este lett a faluban, ott feküdt a földön, alatta egy csomó zsupszalma, fejről egy kis pislogó mécs, testének egész merev hosszában fekete posztóval beterítve.

A zsidó, örömének kitérésében ép oly szenvedélyes, mint a mily heves fájdalomnak ha kifejezést ad. Az elnyomott népeknél általában tapasztalható dolog. A cigány is, mint szintén megtagadott faj, kegyetlenül jajgat s mértéktelenül ujjong, a nélkül azonban, hogy nála annyira el volnánk kaptatva vagy vonatkozólag

megrendítve, mint a zsidónál, kinek fájdalma és öröme nemesebb forrásból buzog.

A mit egy zsidó özvegy érez, azt le nem lehet írni, azt vérfagyasztó valóságában látni, hallani kell. Ott ül az ágy szélén szegény Marjem, sápadt arcából nagy fekete szemei rámerednek férjére, ki neki büszkesége, erős vára volt. Előre-hátra hajlong testével, kezeivel átfogja térdeit, haja föleresztve hull vállaira. Nem jajveszékél, csak úgy tétovázva beszélget magával.

— Jaj, hogy meg kellett érnem! Jaj nekem! Jónás, nézz rám, még egyszer. Igy akarod itt hagyni feleségedet, gyámoltalan gyermekeidet? Jónás magaddal viszed lelkemet, eszemet; az én szívemre sötét éjszaka borult. Smah Jiszroel, el vagyok veszve!

Jótékony zokogás fogja el hangját s férjéhez a földre borul. Dóvedl sirva áll atyja tetemei mellett, a két ifjabbik nem tudja mire vélni a dolgot s ijedten ragadja meg anyja ruhájának szélét, míg a legkisebbik árva, tudatlan beszédességben dadog kis párnái között.

Az udvaron recseg a fűresz.

Gyalulatlan deszkából összeáldált koporsóba fektetik a megfűrésztött, halotti ruhájába öltöztetett hullát.

Az asszonyok közreveszik Jónásné, csittitják, bevezetik a másik házba. Egyszerre csak szívéhez kap a szegény nő, felsikolt és visszahanyatlik.

Az a szög, melyet most vertek férje koporsójába, az ő szívet is általjarta.

A zsidó temetkezés körüli cynismus faluhelytt még folyvást tart. Minden a legnagyobb sietséggel történik, s míg valamennyi nemzetnél a halotti szertartás csaknem annyi időt igényel, mint a lakodalmas vigság, ránk zsidókra a törvénytudók hideg bár de bölcs parancsa csaknem szívtelen gyorsaságot ró. Nagyobb községekben s különösen Pesten csak oly cifrán temetkeznek már mint a többi modern népeknél. Mi részünkről ebben is haladást üdvözlünk és a halottias ének ünnepélyes zengeménye vigasztalólag ereszkedik bánatos szívünkre.

A „bársony“ pajtást kapott, s evvel együtt viszik ki kedves gazdját a „jó helyre“.

Temessük el gyorsan.

A temető-csösz házában egyik külön osztályában olvassuk le a falról a halotti imát, kísérik be a sirkertbe szegény Jónást, vessünk rá hideg rögöt s emléktül tegyünk néhány fűszálat sírjára.

Ágai Adolf.

Bécs, április hóban.

(Hitszónoklatok, dr. Jellinek Ad. bécsi hitszónoktól, I. füzet 1—10. Bécs, kiadja Gerold Károly fia).

Ha igaz az, hogy minden kornak megvan a maga embere, és minden embernek megjön a maga kora, úgy ez kitérő mértékben áll, hitfelekezetünk jelenkorára és dr. Jellinek bécsi hitszónokra nézve. Hitfelekezetünk történetében ritkák azon korszakok, melyekben mint a maiban oly mozgalmasak volnának viszonyaink, melyekben oly nagy mértékben törekedtünk volna jogos befolyást gyakorolni a napi kérdések eldöntésére, helyet foglalni az emberiség ítélőszékében, midőn népek és nemzetek sorsáról van szó, bebizonnyítani azt, hogy vallásunk képviselője a legmagasztosabb eszmének, a legtisztább jellemnek, és törhetlen életképességgel bír, mint épen ma; de ritkák azon férfiak is, kik helyesen fogják fel a zsidóság feladatát és történetét, kik értik, miként kelljen kitárni e bit belső magvát keresztény társaink előtt, és kiküzdeni azok tiszteletét Isten ezen régi népének számára.

E ritka férfiak egyikének pedig méltán mondjuk dr. Jellinek. Neki meg van adva azon képesség, miszerént az ész világitó mécsével, de szilárd tekintettel felekezettünk hitének örök törvényeire, mint azok lelkiismeretében felróvák, prófétaként vezérelje a gondviselésére bízott községet, történeti bebizonnyításokra alapított elragadó szónoklatainak hatalma által, azon magasztos cél felé, melyet az Isten és az emberiség története élénkbe tüzött.

És valamint mindig süketül neki a zsidóságot előbbre és feljebb vezetni párhuzamosan a korszellemmel, ép úgy harcol ritka bátorsággal minden zsidóüldöző ellen és nem ritkán saját személyének veszélyével is, szembeszáll a rágalom rémeivel.

Könnyen fogom meggyőzni tisztelt olvasóimat a mondottak igazságáról, midőn velük, habár csak felületesen is átfutom az ujkori zsidók ezen prófétájának közzétett hitszónoklati gyűjteményét.

Az első szónoklat címe „Rut“. Benne bebizonnyítatik, hogy a zsidó vallás nem csak a legmagasztosabb hitbéli igazságokat és a legtisztább istenezsmét tartalmazza, hanem egyszersmind példányképe a türelemnek, a szeretetnek és hűségnek máshitték irányában is. Rut könyve mely épen a törvényhozás ünnepén olvastatik, ennek ősrégi emléke.

A második hitszónoklat címe „Sir ha Sirim“. Benne dr. Jellinek nemes lelkesedéssel és ritka alaposággal szól a zsidóság védelméről és Izrael reményéről minden korban. És mind ezt költőileg az énekek énekével azonosítja. Sir ha Sirim, ugymond, tartalmazza Izrael dicsőségét, Izrael védelmét és Izrael reményét a földnek népei között. Izraelt mondja Sir-ha-Sirim hősének és bebizonnyítja, mivel dicsekszik e hős hosszú világvándorlásán, miáltal védi magát és mire alapítja reményeit.

A harmadik beszéd címe: „Kohélet“. Benne az egyházi ékesszólás mintaképét méltán találjuk, emelkedett nyelv, és a fűrkésző szellem magasztos eszméi egyaránt becsessé teszik azt. Dr. Jellinek ur felfogása szerént, „Kohélet“ könyve a zsidó szellemnek roppant harcát és fényes győzelmét tünteti előnkbe a történet oly időszakában, melyben az élet magasabb erkölcsi tényezői megbénítvák.

Mellesleg legyen itt megjegyezve, hogy a két utóbbi hitszónoklat remek volta oly általános elismeréssel találkozott, miszerént már héberre, franciára, és oroszra lefordított.

(Folytatása következik.)

P E S T.

Örvedetes hírrel jövök, t. olvasóim! A nm. helytartó tanács megengedte az általam már ismételt megemlített országos tanügyi értekezlet megtartását.

Maga az értekezlet határnapja most már f. hó 27. és 28-dikára tétetett véglegesen; azonban az „Izraelita-Magyar-Egylet“ iskolai bizottsága addig is, mondhatni naponként, tart az előmunkálatok elkészítése végett gyűléseket, s reményem hogy különösen az utolsó napokban a korábban felérkezendett vendégek részvétele mellett valóságos előtanácskozmányokká lesznek ezen gyűlések.

Az értekezlet fontosságára, céljára és tárgyára nézve a legbiztosabb tájékozó, úgy hiszem maga azon folyamodvány lesz, melyet az „Izraelita-Magyar-Egylet“ a nm. helytartó tanácshoz benyújtott.

E folyamodvány szószerénti szövege ez:

Nagyméltóságú m. kir. Helytartó Tanács!

A tisztelettel alulirt „Izraelita-Magyar-Egylet“ e nm. m. kir. helytartó tanács által kegyelmesen helybenhagyott alapszabályainak 2-dik §-a szerint, ez egyletnek egyik feladata „oda hatni, hogy az izraelita tanintézeteknél oktatási nyelvül általánosan a magyar nyelv fogadtassék el.“

Az egyletnek a nm. helytartó tanács által autorizált ezen feladatánál fogva, jogunkban és erkölcsi kötelességünkben áll folytonos figyelemmel kísérni hitfelekezetünk iskolai életének minden mozzanatát, és különösen azok magyarosodási törekvéseit.

És ezen figyelmünk eredménye azon tapasztalat volt, hogy iskolai viszonyaink, különösen a mult tanév végével és a jelen tanév kezdetével sajnos hanyatlásnak indultak; — sok tanintézet végkép felbomlott, a fenmaradtak pedig vagy épen nem tettek lépést a magyar oktatási nyelv behozatalának érdekében, vagy az ellenkező végletbe estek, s minden tanközeg nélkül, képes tanítók, célszerű tankönyvek, és megfelelő tanrend hiányában egyszerre fogadták el a magyar nyelvet, — természetesen a tanítványok előmenetelének, az oktatás alaposságának rovására.

Hogy tehát ennek eléje vétessék, hogy a célszerű oktatás tárgyilagosa érdekei, a magyar nyelvnek, mint tan nyelvnek igényeivel összeegyeztessenek, a magyar tan nyelv általános meghonosítását feltételező közegek a helyi és hitfelekezeti külön érdekekre való teljes tekintettel megteremtethessenek, igen kívánatosnak és célszerűnek tartanók, ha a hazai izraelita hitfelekezeti tanodák előljárói, igazgatói és tanítói mentül nagyobb számmal egy tanítói értekezletben megjelenének, és iskolai ügyünk főkérdései felett véleményüket kicserélnék.

Azon állandó figyelem, melylyel a nm. m. kir. helytartó tanács hitfelekezeti iskoláink szükségéről is gondoskodik, nem kételkedhetünk abban, hogy az ily tanácskozmányban szakférjak által megállapított javaslatok a nm. m. kir. helytartó tanács mint országos legfőbb iskolai hatóságnak is nagy érdekléssel bíró anyagot nyújtanának, az iskoláink tárgyában teendő későbbi rendelkezésekre nézve; a mint is eleve kijelentjük, hogy szerencsénknél fogva fognak tartani ez értekezlet jegyzőkönyveit egész terjedelmökben a nm. m. kir. helytartó tanácsnak bemutatni.

Mindezen okoknál fogva azon biztató reménnyel kecsegtetjük magunkat, hogy a nm. m. kir. helytartó tanács kegyesen fogadandja azon legalázatosabb kérelmünket:

Miszerént nekünk kegyesen engedtessek meg, hogy a nm. m. kir. helytartó tanács által is helybenhagyott alapszabályaink által körülirt hatáskörünknek megfelelőleg a hazai izraelita hitfelekezeti tanodák előljáróit, igazgatóit, és tanítóit egy f. évi április hó 17—20-ik napjain Pesten tartandó tanácskozmányra meghívassuk.

Kelt Pesten 1862-dik évi március 23-kán tartott választmányi ülésünkben.

Az Izraelita Magyar Egylet.

A nm. helytartó tanács a kért engedélyt nem remélt gyorsasággal adta meg, miért e hatóságnak nem csekély köszönettel tartozunk, de a mi azonfelül biztos tanujele annak, hogy e m. kormánytestület is az értekezlet eszmé-

jét fontos, iskoláink emelésére vezető célszerű eszköznek tekintette. Most már csak az volna kívánatos, hogy hitközségeink, iskolai előljáróink, igazgatóink és tanítóink, kik mindannyian hivatalosak, az értekezletre megjelenni ne késsenek.

A meghívó körlevelek valószínűleg a husvéti félünnepken fognak szétküldetni, mire az érdekelteket most eleve figyelmeztetem, hogy előtanácskozások tarthatása végett f. hó 25-ére, de legkésőbb magára az értekezlet napjára, 27-kén reggelre Pestre érkezhessenek, és előkészületeiket ideje korán megtehessek.

Azon kedvező helyzetben vagyok, hogy közölhetem t. olvasóimmal azon pontokat is, melyeket az „Izraelita-Magyar-Egylet“ iskolai bizottsága tárgyalás végett az értekezlet elé terjeszteni szándékozik.

E pontok következők:

1. Miként lehetne szert tennünk oly tankönyvekre, és tanmódszerekre, melyek lehetségessé teszik a magyar tannyelv általános behozatalát, a nélkül hogy az a tanításnak kárára váljék?

2. Miként lehetne a községi előljáróságokra nézve lehetővé tennünk azt, hogy mindég jó tanítót kaphassanak?

3. Miként lehetne biztosítani a községek óhajtott szabad rendelkezési jogát az iskolai ügyben, de úgy hogy az az iskolák biztos fejlődését ne veszélyeztesse?

4. Miként lehetne alapítani egy országos tanítói egyletet, mely a nyugdíjintézet iránt érzett közszükséget is kielégítené?

5. Mit tanácsol az értekezlet az „Izraelita-Magyar-Egylet“ által kiadatni szándékolt magyar szentirási fordításra nézve?

Természetes, hogy az iskolai bizottság a maga részéről mindezen pontokra nézve kész javaslatokat fog az értekezletnek előterjeszteni; mindamelllett kívánatos, hogy a résztvenni óhajtók előlegesen is foglalkozzanak az ügygyel, így azután nagyobb alapossággal fogván saját önálló véleményüket előadhatni.

Természetes, hogy ez ki nem zárja más hitfelekezeti iskoláinkat érdeklő kérdések megvitatását is.

Különösen megjegyzendőnek tartom még azt, hogy azok, kik az értekezleten személyesen meg nem jelenhetnek is, irásban nyilatkozhatnak a kitűzött kérdések felett.

Jelentésem terjedelme arra késztet, hogy egyéb hireimet rövidre szabjam.

Községünk elnöke legközelebben új próbáját adá mindenre kiterjedő figyelmének. Kora reggel sorra járta a vágó hidakat mind, hogy személyesen győződjék meg mind a vallásbeli szabályzatoknak megtartásáról, mind a községi finansialis ellenőrzés csálhatlanságáról. Hallomás szerint, ezen az illetők által nem várt meglátogatásnak, némi módosítás az eddigi ellenőrködési rendben lesz következménye.

A községi kóroda javára a városi színházban rendezendő szavalati és zenészeti akadémia, melyről már a multkor is szólottam, f. hó 13-kán fog végbe menni.

Programmja következő:

1-ső szakasz. Tannhäuser nyitánya. — Szavalat Egressy Gábortól. — Ének Braun kisasszonytól. — Ének Ellingertől. — Szavalat Delia kisasszonytól. — Ének Simontól. — Szavalat Schönautól. — Ének Hofbauer kisasszonytól.

2-dik szakasz. Tell nyitánya. — Szavalat Jókainé-

tól. — Ének Szvobodától. — Ének Markovits Ilka kisasszonytól. — Zongora-játék Deutsch Vilmostól. — Ének Wierer kisasszonytól. — Szavalat Szerdahelyi Kálmántól. — Sextett Tannhäuserből. —

A program elég dus, csak azután a jótékony célra szánt jövedelem is az legyen!

T e n c e r.

LEVELEZÉSEK.

Kis-Várda Április 2-án.

T. szerkesztő ur;

Mint másutt egy nálunk is, néhány mózesvallású előkelő ifju a helybeli casinó tagjává kívánt lenni, azonban visszautasítottak: többen tehát azon gondolatra jöttek, vajon nem volna-e lehetséges egy külön olvasó egyletet alakítani.

A gondolatot követte a tett, — aláírási ívek bocsátattak közre, s a dolog reményen felül ütött ki, mert alig mult el néhány nap és több mint 30 tag írta magát alá, mi annál nagyobb dicséretet érdemel, mert a tagok majd nem mindnyájan kézművesek, kik egy szent cél elérése végett készek fáradsággal keresett filéereiket is feláldozni, míg városunk vagyonosabb lakosai, az ugynevezett chaszidim, még most is, midőn az egylet már megalakult s a nm. helytartó tanács az engedélyt is még a mult hóban megadta, a legnagyobb megvetéssel szólnak róla.

Miután tehát a tagok száma elegendőnek mutatkozott, az olvasó egylet is minden nagyobb akadály nélkül megalakult Ganzler Lajos orvos ur elnöklété alatt.

Az egylet megalakításában legnagyobb erélyt fejtett ki Rosenthal Farkas ur, kinek is az olvasó egylet tagjai elismerésül köszönetet szavaztak.

De alig jött létre ezen hasznos intézet, máris veszélyek fenyegetik, ugyanis helybeli rabbink szüntelen kárhoztatja az olv. egyletet, ennek tagjait eretnekeknek mondja, sőt annyira ment vakbuzgóságában, hogy heti szónoklatainak alapjául „a magyar izraelita olvasó-egyletet“ veszi fel. —

Sajnálattal tudósítom tehát a t. szerkesztő urat, hogy szónoklatai nincsenek minden hatás nélkül, mert néhány tag, dacára annak hogy az intézet hasznos voltát átlátták, mégis kilépett, de a többség rendíthetetlen maradt, sem fenyegetések, sem rágalmak, sem csábítások nem képesek őket megingatni.

Hogy rabbink vakbuzgó, azt különben már a télen történt esemény is bizonyítja; két tanítványa egy este a színházat látogatta meg és a rabbi őket ezen tettért rögtön kitiltotta a városból.

Ily időket élünk mi itt a 19-ik század közepén!

B a l k á n y i G y u l a.

Külföld.

Bécs, március végén.

K. H. Bármennyire óhajtanék önnek, t. szerkesztő ur, ujat mondani az itteni viszonyokról, mégis inkább más és komolyabb, habár nem „uj“ közléssel alkalmatlanokodom, sehogy minden jelentőség nélküli napi hírekkel untassam olvasóit.

Egy nagy világhírű férfi, ki az itteni községben lelkipásztori tisztet visel, nem régebben azt mondá: Bécs a német zsidók mintaközsége, — vertex omnium civitatum. — Én e mondatot ma csak egy oldalról akarom illusztrálni, mely azonban egy izraelita hitközségre nézve egyik leglényegesebb. Értem az ifjuságnak nyújtott vallásoktatást.

Ez pedig Bécsben, ezen községben, melyről tehát az idézett mondat szerint valamennyi német községnek kell magának példát vennie, épen nem olyan, a milyent minden hitéért buzgó izraelita méltán megkíván.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy általában nem volna Bécsben oly tanintézet, melyben a vallásbeli oktatásra is kellő gond nem fordítatnék, sőt dicsérettel kell megemlékezem Szántó S. ur intézetéről, mely e tanszakmában is valóban kitünő eredményt

mutathat fel, és melynek tulajdonosa sokat fáradozott a szentírás oktatásnak emelése körül. Hogy azonban a többi intézetek e tekintetben Szántó urával egy vonáson nem állanak, az bizonyos, s azok tulajdonosai ezen, egy izraelita hitfelekezeti tanodánál pedig főfontosságú tantárgyra különös sulyt nem is igen fektetnek.

A községnek nyilvános vallástanodája pedig szinte oly kevéssé felel meg az elutasíthatlan igényeknek, mint ezen magánytanodák. — De ne higgye a t. olvasó, hogy talán azon kor szellemében szölok, melyben a szentírás volt az izraelita tanuló ifjuság kizárólagos foglalkozása. Tudom én, hogy most sokkal kevesebb héber ismerettel kell beérnünk, miután sokoldalú műveltségre kell az izr. ifjuságnak szert tenni; de mindamellett sajnós marad az, hogy a vallásbeli oktatás a többi tanulmányokkal szemben egyenesen elhanyagoltatik.

Annál sajnósbab pedig az, hogy az itteni nyilvános vallástanoda, mely előbb sokkal jobban volt szervezve, most hanyatlásnak indult, miután nagy számmal vannak itt olyan ifjak, kik a tanítói pályára készülnek, s az alreáltanoda második osztályában szerezhető csekély ismeretek mellett, szent vallásunkból hetenként három órai oktatást vesznek. Önkényt is azon kérdés körül fel tehát, miként szerezzék meg magoknak ez ifjak a szükséges tudományosságot, hogy méltó tanítói lehessenek egy „izraelita“ iskolának? miként tehesseken szert, ily kevés tanulmányozás mellett, oly ismeretekre, hogy ifjainknak foganatos hitoktatást később ők magok adhassanak.

Vagy azt válaszolandják, hogy a bécsi község nem tartozik arról gondoskodni, hogy a vidéki községeknek jó tanítóik legyenek? minek akkor a büszke cím: „vertex omnium civitatum“?

Különben a középtanodáknál is csak épen olyan a hitoktatás, s egyáltalában nem jogosít azon reményre, hogy e tanodákból lelkesedett harcosok fognak Mózes vallásának szent elvei mellett kikelni.

Mindkét hitszónokunk a szöszékből is ismételten emelte ki községi életünk eme legnagyobb gyengéjét, és sürgetőleg ajánlotta az orvoslást, — de a baj főoka, ugy látszik, az előjáróság-nak a hitoktatás iránti közönyösségében rejlik. Erre mutat legálább azon körülmény, hogy ez előjáróság egyik legutóbbi gyűlésében dr. Engel ur oda nyilatkozott, miszerént az előjáróság-nak a Thalmud-Thora iskola megszüntetésére kellene törekednie, mert az ifjuságnak „orthodox“ irányt ad; pedig az orthodox zsidó is becsületére válhatik hitfelekezetének, míg attól, ki atyáinak hitében járatlan, e hit javára semmit sem várhatunk.

Megengedi azt mindenki szívesen, hogy ez intézetben lényeges módosításokat kellend életbe léptetni, hogy a kor igényeinek megfelelően, de még sürgetőbb lesz oda hatni, hogy a vallástanodai oktatás emeltessék, hogy Bécs e tekintetben mintaközséggé még csak válhassék, a mit tiszta szívből óhajtok.

Bécs, ápril 5-én.

Az izraelita hitfelekezeti lapok tudósítójának, sánta isten-kiüldöttként kell szükségképp a politikai levelezők megett bicognie, mert míg ezek a gyors, csacska fámával repülnek, hírből hírt költenek, addig amaz az izr. hitközségek lassu fejlődését kövesse vizsga szemmel, hogy a jelentékenyebb mozzanatokat elleshesse, s az igazsághoz híven előadhassa.

Ily helyzetben vagyok magam is. — Örömmel veszem észre, hogy a zsidóság haladni kezd a korszellemmel, és hogy ez részben elismeréssel is találkozik. Példa rá a következő eset, mely itt e héten adta magát elő: Pollak Mór L. ur, Bécsnek egyik legkedveltebb, legjótékonyabb és legszerényebb izraelita lakosa, e héten mind az állami kormány, mind a városi hatóság által kitüntetésben részesítettet. A kormány kinevezte őt a londoni világkiállításra küldöttjury tagjává, és uti költségül, mint a többi tagoknak, 10 0 frot utalványozott neki. P. ur a pénzt el nem fogadván, saját költségén fogja az utat megtenni, mely eljárás itt nagyon jó benyomást tett.

A városi tanács pedig P. urat, ki különben tagja a tanácsnak, a polgárral ruházta fel. Az okmány átadása egész ünneppélyességgel ment végbe, a polgármester 40 díszöltönyben megjelent tanácsos jelenlétében beszédet intézett hozzá, melyben kiemelte, hogy Bécs városa büszke lehet rá, hogy P. urat képviselői közé számíthatja.

Kitüntetésekről szólván, felemlítem mindjárt azt is, hogy Sulzer ur az arany érdemjellel művészet és tudományért díszítettett fel.

Mindezen elismerési nyilatkozások „tanujelei a kornak,“ mely barátságosabb kezd lenni a középkor tildözött bünbakja iránt, de ilyen korjel még inkább az, hogy a középkori hagyományok élő, zsidók ellen izgató hírlapokat nem kimélik meg a sajtóperekétől. — Értem a „Tyroler Stimmen“ című hírlapot, mely ellen sajtópert indítanak, mivel egy cikkében újból azt állította, hogy a zsidók husvétkor keresztényvért használnak. Vajon mi itt a nagyobb, a gonoszság-e, vagy az egytigység?

Nagy figyelemmel kísérik itt a tartományokban nyilvánuló zsidó vallásos mozgalmakat; különösen a csehországi izr. községi parlamentről beszélnek sokat, de erről nem akarok itt ítéletet mondani.

Hanem mi ön olvasóit inkább érdeklendi, a magyarországi „szabadalmazott orthodoxismus“! Szemfényvesztésnek tartaná az ember, ha egy idejött ujalagos küldöttség kézzel fogható alakjai nem győznék meg az ellenkezőről.*) Bizonyos rabbik, kiket a szószéken meghallgatni nem akarnak, sokkal jobban tennék, ha valláspolitikai agitatiók helyett, visszavonultságukban a talmuddal foglalkoznának, sehogy mint küldöttségi vezérek harcba szálljanak a korszellem ellen.

Fájdalom a zsidóság haladásának nagy előharcosai fogyának, s ujak kevesen jönnek. Így most nagyérdemű lelkipásztorunk dr. Mannheim is néhány óra a magánéletbe kényszerült visszavonulni; rontott egészsége azt sem engedi meg, hogy csak szombaton is az imaházat meglátogathassa, és ennek következtében az itteni városi imaház valóban pusztá, türes is. Isten erősítse a nemes aggastyánt, elnyomott hitfelei anyagi és erkölesi jólétének ezen buzgó harcosát!

β

Vegyes hírek.

= F. hó 12-én esti 7 órakor Groszmann Ignác tanár ur folytatja népszerű előadásait a természettudományok köréből az

*) A „Neuzeit“ szerint e küldöttség a zsidók egyenjogosítása, s névszerént hivatalképessége ellen akar a m. kormánynál

„Israelita-Magyar-Egyet“ helyiségeiben. — Olvasni fog ezuttal Tencer Pál ur.

* A budai takarékpénztár 100 frtot adakozott a pesti izraelita korodára.

* E napokban küldetett szét az előfizetési felhívás a „Beth-El“ című ismert életrajzgyűjtemény második kötetének első füzetére. E füzet érdekes tartalmából előlegesen is kiemelhetjük már dr. Zipser rohonci rabbi, és dr. Mandl Lajos Párisban élő honfitársunk életrajzeit. — Ára csak 60 kr.

= Jöslatunk teljesült. Az Allg. Ztung d. Jud. délmagyarországi levelezőjének philippikája itt a hazában csak rokonszenvet szerzett a magyar zsidóknak. A „Magyar Sajtó“ épen e megtámadásból vett alkalmat egy vezércikkre, melyben nagyon méltánylólag nyilatkozik a magyarhoni izraelitákról, bevallja, hogy hiba volt a zsidókat nem emancipálni, és biztosít, hogy a nemzet be fogja váltani az utolsó országgyűlés ígérétét. — Csak hogy miként verhessen bennünk erős gyökeret a bizalom, ha más részről meg oly tudósításokat veszünk mint fentebb Kis-Várdáról, melynek értelmisége (?) attól tartott, hogy megfertőzteti casinójának ősi termeit zsidó tagok felvétele által.

— Bizonyosként hírlak, hogy a lengyelhoni zsidók egyenjogosítását Pétervárbán elnapolták.

— Odessában bizottmány alakult, mely a Sebastopolnál elesett mózesvallásu katonák tetemei számára szerzendő külön sirket költségére pénzt gyűjt.

— A „Ben. Chananja“ ugy értesül, hogy a pápai hitközségi tanoda már a f. é. tanévtől fogva fogna az izraelita iskolai alapból segélypénzt nyerni. A segély 1000 frt volna évenként, és egyelőre három évre volna biztosítva.

— A belgrádi rabbi, Sasson József f. é. március 16-kán meghalt. Temetése nagyszerű volt, több mint háromezer ember adta meg neki az utolsó tiszteletet. A gyászbeszédet a zimonyi rabbi tartotta.

(Nzt.)

kérvényt benyújtani, mert — azt mondják — ez a szombat megsértésére vezethetne. Quousque tandem abutere potentia nostra!
Fmt.

Kiadó tulajdonos **Zsengeri Mór.** Felelős szerkesztő **Dr. Rokonstein Lipót.** Főmunkatárs **Mezei Mór.**

H I R D E T É S.

Alulirt tisztelettel jelenti a jobbmódu t. c. héber közönségnek, hogy

Finevelő-intézetébe

fogad tanoncokat illő kiképezés végett, valamint teljes ellátással házába nevelés végett.

Alulirt bátran hivatkozhatik Pesten való 15 éves működésére, hol is köztudomásu tény, miszerént intézetében, melyben a magyaron kívül soha más társalgási nyelv nem volt, módszeres tanítás s nevelésről teljességgel gondoskodva lévén, a teljes eltartására bizott ifjak is azon gyöngéd s komoly bánásmódban részesülnek, mely a családi kör szívélyességét érezteti velök.

Ujabbban eszközölt összeköttetései következtében korosabb tanoncokat is fogadhat el ellátásra, bár más magasb intézetek látogatói legyenek is.

Ezuttal azt is jelentendőnek véli, miszerént a héber- s francia nyelvek, valamint a német is, intézetében különös gondal taníttatnak.

Kohányi (Kohn) Sámuel,

intézettulajdonos Pesten, Váciút 8-dik szám alatt.
Szent-György naptól fogva Váciút 55. szám.

(3—3)